

Stari Zavratar.

Strigel sem se najrajši pri starem Zavratarja, tudi Miklavč smo mu rekli; zakaj, ne vem. Le kadar so me mati opomnili, češ, da mi lezejo lasje malone v oči, tedaj sem ménil: ostriči se bo treba.

»In kdo te bo?« vprašali so mati potem.

»Stari Zavratar.«

»Pa ga ni doma«, dejali so navadno nato. — Moža res ni bilo zlepa pri voglu; hodil je zidat.

»Bom pa počakal«, rekel sem, in pri tem je ostalo. Čakal sem ga potem; čakal dva, tri, četudi štiri dni ali še več in, če ni bilo drugače, ostrigel me je, prišedši v soboto zvečer domov, pri luči.

In pa rad me je strigel rajni Miklavč, Bog mu daj dobro. Bila sva sosedu in pa — prijatelja.

Razur Zavratarja je pa strigel v naši vasi tudi Peter, tisti dolgi in šepavi Jernuclov Peter. Pri Petru pa sem se strigel le jedenkrat in tedaj prvič in zadnjič. To pa je bilo tisti dan pred Velikim Šmarnom.

Ta dan namreč so mi bili mati zopet povedali, da se bo treba za juternji praznik na vsak način ostriči in pa, da starega Zavratarja ta večer, kakor za gotovo vedó, ne bo domov. Mož je bil šel menda po opravkih v mesto. Kaj mi je torej družega kazalo ta dan, nego udati se materinemu prigrifarjanju in danes izjemoma zameniti Miklavča s Petrom. In tedaj sem šel in se ostrigel pri Petru, kakor rečeno, prvič in zadnjič.

Kako me pa je tudi strigel ta Peter suhi!

Prišedši v njegovo zakajeno izbo, sedel sem tiho in boječe na klop doli pri peči in čakal, da je nehal vrteti svoj škripajoči šivalni stroj gori pri oknu. Potem šele se je ozrl Peter proti vratom in z oboroženimi očmi prodril têmo svoje izbe in zagledal mene na klopi.

»Aha, vzeti jih bo treba, kajne! Praznik je jutri; prav res, velik praznik!«

Jaz pa sem se v tem trenutku, da po pravici govorim, ne malo prestrašil Petrovega hreščečega glasu in ni mnogo manjkalo, da je nisem popihal naravnost skozi vrata na prosto. Tega Petra res že od nekdaj nisem maral.

Mojstru Petru pa je bil bržkone moj strah deveta briga. Malomarno je privlekel izpod klopi nekaj trinožnega, stolu podobnega, in postavil pokveko pred-me, češ, sedaj pa sedi, kakor veš in znaš. — Sédel sem in čakal, kaj še pride.

Dolgi Peter se je pa stegnil potem na polico gori pod stropom in med koščenimi prsti privlekel na dan velikanske, strašno rijaste škarje in polovico škrbastega glavnika, kar vse je bilo namenjeno mojim lasem. — — — Res, ježili bi se mi bili na glavi, da so vedeli, koliko zlá pride nádnje.

Nato se je pa začelo švrkanje in cukanje po moji glavi, da so se mi delale samih bolečin iskre pred očmi in sem se revež mučil in krivil na polomljenem stolu, kot hi me krč lomil, ali vila božjast! Peter pa, ta je v jednomer stopical krog mene, prestavljal svojo bosu nego sedaj malone za

vrata velike svoje izbe, sedaj me zopet pohodil ž njo, da sem se v nevarnosti za svoj obstanek zopet zibal in premikal na stolu, kot bi me pikali sršeni. Prav zato pa se je menda primerilo mojster-skazi nekaj, česar mu nikdar — — — no, pa saj ni, da bi pravil.

Dosti rečeno, ko sem se dobre pol ure nato vračal domov s pekočo glavo, z bolečim hrptom in — s krvavečim ušesom, tedaj sem sklenil slovesno (in tega se držim še danes), da se pri Jernuclovem Petru ne strižem nikdar več, prav gotovo nikdar več, za vse na svetu ne!

Kako vse drugače pa me je znal striči stari Zavratar, povem vam v naslednjem.

»No, oče, ostrigli me boste!« zavpil sem, prišedši k Zavratarju v sobo, če je slučajno pri mizi sedel in vezal lonce. Mož je bil gluha, kot zemlja.

»Ka-aj! Ahá, že res!« zazijal je nato, ko je videl moje izpod klobuka moléče kuštre in takoj uganil, kaj hočem.

»Že res, že res!« In vrgel je v kraj stare črepinje in poiskal, česar je bilo treba.

Strigla sva se po letu na prostem, tam pri starem ulnjaku. Klobuk sem o takih prilikah nataknil na trohel klin, ki je mohl iz starega stebra, in nato sedel na Miklavčev stol. Oh, ta stol, ta je bil, to smem reči, svojega imena res vreden. To vam je bil stol, prav umerjen zame, in nisem se naveličal sedeti na njem, čeprav me je strigel Zavratar običajno dobre pol ure. Mož namreč že ni več prav dobro videl, ostriči pa je vendar hotel »lepo in dobro«, kakor mi je rad zabičaval.

Ostrigel me je res lepo, to moram reči, in dobro tudi. Saj je pa imel Zavratar tudi orodje za to. Škarje njegove, to je bilo orodje, da se pravi! Hej, kako so se bliščale v solncu Miklavčeve lične škarjice! Potem pa glavnik, ta lepi, novi, čisti glavnik, kakoršnega je stari Zavratar vedno imel! Solit naj bi se šel Peter Jernuclov s svojo staro šaro pred Miklavčem in njegovim strižnim orodjem.

Pa znabiti mislite, da sem se dolgočasil v Miklavčevi družbi? Bog ne daj, ravno narobe. Prav dobro sva se zabavala s starim Zavratarjem in, če je bil gluha, ne mislite, da sva trdovratno molčala, ko sva se strigla. Kaj še! Govorila sva, in še prav dobro sva se umela z Miklavčem. Saj sva pa tudi znala. On mi je seveda zastavljal vprašanja, na katera sem moral odgovoriti le z »da« ali pa z »ne«. Da se pa mestu »da« ali »ne« prav lahko prikima, oziroma odkima z glavo, to vé vsak otrok. Tako sem delal jaz in, kakor rečeno, umela sva se prav dobro s starim Zavratarjem.

»Čakaj, koliko časa imaš še počitnice? Po Malem Šmarnu greste nazaj v šolo, kajne?« Tako me je navadno izpraševal in jaz sem mu prikimával.

»Čakaj, sedaj greš v četrti razred, kali?«

»Ne!« — Odkimal sem mu.

»Aha, v tretji?« In jaz sem prikimal.

Mej takimi in sličnimi pogovori so mi priromale Miklavčeve škarje počasi do čela in vedno hitrejši »švrk-švrk« mi je naznanjal, da bo Zavratarjevo delo kmalu končano. Še tu in tam je bilo treba prišteniti kak las, ki je

znabiti prešerno molel iznad drugih in še parkrat so mi jezdile škarje po glavi gori in doli — no, potem sva pa »v božjem imenu« končala.

Drugače me je torej strigel stari Zavratar, drugače Jernuclov Peter.

Toda tudi Zavratarju ni bilo usojeno, da bi me bil strigel dolgo. Pa ne da bi se mi bil tudi on kako zameril. Tega ne. Strigel me je do zadnjega, strigel res »lepo in dobro«, toda starost in smrt je tirjala svoje in še tisto jesen, ko sem bil prestopil v latinsko šolo, pobrala mi je bela žena starega prijatelja.

To pa je bilo tako-le. — Hodil sem, kakor rečeno, v šolo in se vsako leto vračal domov na počitnice. Vsake počitnice pa sem se strigel pri starem Zavratarju.

Nekoč sem se zopet vračal iz mesta domov in počasi meril prašno cesto pod nogami veseleč se lepih dnij, ki me čakajo. Velik vihar je bil tedaj. Veter je vlekel in pihal, kot bi bil dobil na jedenkrat vso prostost, katere je pogrešal že nekaj dnij. V vrtincih se je dvigalo v zrak jesensko listje in se ondi mešalo s cestnim prahom v goste kolobarje, ki so me grozili zasuti, kot silovit orkan. Drevje ob cesti se je pripogibalo skoro do tal in veje so škripale, kjer so se drgnile druga ob drugo.

Malo groza me je bilo samega in požuril sem se.

Slučaj pa je hotel troje: najprej, da mi je novi moj klobuk nekako tesno čepel na kuštravi glavi (lasje so že težko čakali Miklavčevih škarij). nadalje, da je prav vrhu klanca potegnil veter s podvojeno močjo meni nasproti in mi vrgel v oči cele gromade prahu in naposled, da so baš tedaj, ko sem si brisal iz očij nadležni prah, pošle mojemu kastorcu zadnje moči, s katerimi se mi je oklepal las, tako da se je moral revež naposled vendar-le udati vedno novemu pritisku in hočeš-nočeš zapustiti visoko mesto na moji glavi.

Takoj nato, ko mi je začel privzdigovati veter dolge lase in sem začutil nekaj mrzlega vsled sape prav vrhu temena, ozrl sem se, nič dobrega sluteč, po klanecu navzdol in zagledal ondi svoj ravno novi klobuk. Žalosten in obupan sem moral gledati, kako ga je še valjal in premetaval veter nekaj časa po prahu in ga naposled zamotal globoko noter v obcestno robido. Potem pa je, ne bodi len, še vedno pihal in se zaletaval hudobnež z vso besnostjo v široke krajnike in mi skušal zriniti klobuk še dalje v goščavo.

To mi je bilo preveč. — Jezno sem izvlekel pokrivalo iz trnja in je posadil na glavo tako močno, da so mu pokale žile in kosti.

Kdo pa je bil kriv te nezgode? Moji lasje, ti dolgi in gosti, vsled katerih moj klobuk ni imel prostora dovolj na glavi. Še ta dan, da, še predno pridem na svoj dom, sklenil sem jih pripustiti iz golega maščevanja v milost in nemilost Miklavčevim škarjam.

Z maščevanjem v mislih sem stopal nekaj časa nato mej sadnim drevjem proti Zavratarjevi hišici. In zdelo se mi je tedaj, ne vem kako to, krog mene vse nekam tiho in žalostno.

»Hoho, oče, ostrigla se bova!« vpil sem že v veži, da je odmevalo od obokanega stropa. Vrata v izbo so bila zaprta.

»Hej, ali ni nikogar pri voglu?«

Naposled se prikaže od ulnjaka sem Miklavčeva žena, stara Zavratarica. Zdelo se mi je, da ima objokane oči.

»Kje imate očeta, mati?«

»Pred tednom smo ga pokopali!«

»Kako to?« vprašal sem začuden.

»Star je bil in pa prehladil se je še po vrhu. Ni ga več!«

Jako me je iznenadila nepričakovana novica in komaj sem verjel, da je res, kar mi je pripovedovala mej glasnim jokom Zavratarica. Tesno mi je prišlo krog srca in nisem si mogel kaj, da ne bi bil potočil tudi jaz solze za rajnim Miklavčem.

Dva dni potem, vernih duš dan zvečer, pa je vleklo tudi mene na pokopališče, kjer je poleg drugih mojih znancev počival pod hladno rušo tudi stari Zavratar. Prižgal sem lučico na njegovem grobu in pomolil za njegovo dušo. Pri tem pa so mi, kolikor sem se tudi branil raztresenosti, stopale pred oči razne podobe iz Miklavčevega življenja. Nekako čudno mi je bil prirastel k srcu stari mož, to sem videl nocoj. Spominjal sem se, kako rad me je imel stari Zavratar v življenju, kolikokrat in kako rad me je strigel, kako me izpraševal to in ono in koliko lepega mi je vedel povedati iz svojega življenja (to pa seveda le tedaj, če je bil mož pri dobri volji, ker sicer je bil stari Zavratar preje molčeč, nego zgovoren). Težko sem se ločil od njegove gomile oni večer.

* * *

Mladi čitatelj, ti ga izvestno nisi poznal tega blagega moža niti po imenu. Kako tudi, saj ni bil velikan po duhu, da bi bil zaslovel po učenosti, ali kako drugače. Pa bil je mož poštenjak vseskozi ta sosed in prijatelj moj, stari Zavratar. Rad sem ga imel.

Da si ga poznal, čitatelj mladi, prav gotovo bi ga bil čislal in spoštoval tudi ti in ga sčasoma znabiti tudi rad imel; — no toliko vem, da mnogo rajši, nego Jernuclovega Petra, tistega dolgega, saj veš.

Da pa veš, kaj je bil meni rajni Miklavč in zakaj sem ga rad imel, podajam ti tukaj teh par črtic iz njegovega življenja. P. P.

P e s n i k.

Sedí, sedí tam majhen mož,
Mu jopič je iz dragih kož;
Kdo neki bil bi ta možák?
Gotovo bogatin-velják!
Sedí, sedí tam dan in noč —
In piše, briše na vso moč;
Kaj neki dela, Bog le zná,
Ker nič od sebe vam ne dá!
Bajé, da piše „pesnice“,

Ki krasne so in mične vse,
Da nikdo takih pisal ni —
Tako o njih se govori . . .
O ta pač „pesnik“ velik bo,
Ker že sedaj sloví takó —
Kako mu neki je ime,
Da ga spoznajo vsi ljudjé?
Ki vrlo vrlé pesni kuje,
On Janezek se imenuje.

A. P.